

פרשת וַאֲתַחֲפֹן

צִדְקַת תְּשׁוּבָה לַתּוֹרָה – וְאֶת חַנּוּן / נְחִמּוֹ

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ... ה' אֶחָד – מהו סוד כוחו של ה-אָחָד?

בפרשתנו ממוקמת הפרשייה הראשונה של קריאת-שמע, הפותחת בפסוק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֶלְקֵינוּ ה' אֶחָד". פסוק זה הוא הפסוק המוכר והמקושר ביותר לכל יהודי וכמו קושר אותו למהותו ומלווה אותו לכל אורך חייו, "וּבְלִבְתְּךָ בְּדָרְךָ". היהודי פותח בו את יומו, "וּבְקוֹמְךָ", ובו הוא גם חותם אותו, "וּבְשִׁכְבְּךָ". הוא קודם לעצימת עיניו של הנפטר, ויהודים רבים מסרו את נפשם על קידוש ה' והועלו על המוקד תוך כדי אמירתו. מה כל כך מיוחד בפסוק זה, וכיצד באים הדברים לידי ביטוי? נתמקד הפעם במילה 'אָחָד', שניתן לראות בה מאפיין בולט לתוכנו ולמהותו של הפסוק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", לכל הפרשיה כולה, לקב"ה, למהותו של היהודי וגם ולקשר המיוחד שבינו ובין קונו.

לפי ההלכה, כאשר אדם מקיים את מצוות קריאת שמע, באמרו "ה' אֶחָד" עליו לכוון שה' הוא אחד יחיד ומיוחד, בשמיים ובארץ. לכך, כמו באות לרמז האותיות המרכיבות את המילה אֶחָד : א – אחד יחיד ומיוחד, ח (=8) – כנגד שבעה רקיעים ממעל והארץ מתחת, ד – כנגד ארבע רוחות השמים. כל זה טוב ויפה כאשר אנו מתייחסים למלכותו של הקב"ה בעולם, אך בכך לא מיצינו את המשמעויות השונות הגלומות במילה אֶחָד, ולא ברור עדיין מדוע דוקא האותיות א', ה' ו-ד' הן הבונות אותה, ואיזו זווית ראייה תורמת כל אחת מהן. נשתדל להרחיב עד קצה היריעה המוגבלת.

המילה 'אָחָד' מופיעה לראשונה בתורה בסיכום היום הראשון לבריאה, "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:". בשמות הימים הבאים חל שינוי, הם נקראים יום שְׁנִי, יום שְׁלִישִׁי, וכן הלאה עד יום הַשְּׁשִׁי, לפי מקומם היחסי בשבוע. יש מקום לשאול, מדוע נקרא היום הראשון לבריאה "יום אֶחָד", ולא יום ראשון, כפי שנקראו שאר הימים? התורה מספרת לנו על בריאת האור ביום הראשון ומוסיפה "וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה". על פי הגדרה זו לכאורה, היום כולל את שעות האור בלבד, והלילה את שעות החשיכה. האור והחושך הם שני רכיבים מנוגדים, שבאותו מקום ובאותו זמן, אינם יכולים לשמש בו זמנית. האור דוחה את החושך והחושך מעצם הגדרתו, הוא העדר אור. אך הבנה זו כמו סותרת את משמעותו של המשך הפסוק, "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:". הערב החושך אף הוא חלק מהיום הראשון לבריאה, וכך כל הימים הבאים אחריו נחתמים בלשון דומה "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם...". אלא שבכך, כמו רוצה הכתוב לרמז שכל מטרת הבריאה, מראשיתה, היא האֶחָד, תהליך האיחוד והחיבור בין הדברים, אף שהם נראים, כלפי חוץ, כהפוכים ומנוגדים.

קודם לבריאה אנו מוצאים אי סדר ופיזור, הכל משמש בערבוביא, "תהו ובהו וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם". הבריאה בנויה על יסודות של חלוקה וריבוי ("וַיַּבְדֵּל אֱלֹקִים") עד כדי פיזור ופירוד ("לְמִינֵהוּ", "לְמִינֵיהֶם"), ותפקידו של האדם "להכניס סדר בבלגן", לגלות את הסדר האלוקי, ראיית האֶחָד שבכל. הצירוף של החושך והאור, גם אם בסדר מעגלי מתגלגל, הוא היוצר את היום. ואי אפשר שהיום, למרות שהוא מייצג את האור, לא יכלול גם את הלילה כחלק בלתי נפרד ממנו. בכך כמו רומזת לנו התורה, שגם בחושך יש אורות רוחניים גבוהים מאוד, אך "אפלים" בעבור העין הביולוגית שלנו, שאינה מסוגלת להבחין בהם. אך גם הם פועלים את פעולתם הברוכה על האדם במשך הלילה, ומבלי שיחוש בכך, הם טוענים אותו לקראת יום חדש של אור. וַיְהִי עֶרֶב (=עֵבֶר), וַיְהִי בֹקֶר (=קֶרֶב) הפותח את העשייה שלפנינו, את היום הקרב, וכמו מרמזים שהעבר ההווה והעתיד הם יחידה אחת ולא ניתן להפריד ביניהם, שהרי הכל נע לעֵבֶר הַעֵבֶר.

גם אם האדם משנה כיוון לחלוטין וחוזר בתשובה, יש לעברו עדיין משמעות לגבי עתידו, עד כדי כך שעשייה נפשית בעבר, עשויה גם (על דרך החיוב) להגדיל את זכויותיו, אם זדונותיו יהפכו לו לזכויות (כאשר ישוב מאהבה).

נשוב אל האותיות הייחודיות של המילה 'אָחָד'. ערכה המספרי של האות א הוא 1, דבר המצדיק את היותה ראשונה במילה אֶחָד. בנוסף ניתן לומר שכאשר אנו עוסקים ביחיד, אין מקום למחלוקות ולניגודים. המחלוקת נולדה ביום השני לבריאה דוקא, מכיוון שלצורך המחלוקת דרושים רבים (מיעוט רבים שניים), בקרבם ניתן ליצור פירוד וקיטוב. אם נתבונן באות א' בכתב אשורי (בו נכתבו הלוחות על פי המסורה) - א, נגלה שהיא בנויה למעשה משלוש אותיות, מאות ל' ליונה, מאות ל' הפוכה תחתונה (בצד שמאל) וביניהן האות ו המוטה באלכסון. ולא לחינם מייצגת האות א' את הקב"ה, אלופו של עולם, שהרי אם נחבר את ערכי האותיות י+ו+י נקבל 26, מספר המייצג את שם ה', י-ה-ו-ה, שערכו אף הוא עשרים ושש. זיקתה של האלף אל האֶחָד נשמרת גם אם נחבר אליה את אותיות המילוי שלה, אלף (=א+ל+פ) נקבל את המספר 111, הבנוי משילוש של הספרה 1.

נעבור אל האות ח' הממוקמת ב"ליבו" של האֶחָד, אך מה לה ל-ח' ולאֶחָד? כדי להשיב, נבחן שוב כיצד נכתבת האות ח' בכתב אשורי. צורה אחת לכתיבתה היא וּז, מחיבור של שתי אותיות ז' סמוכות, כששתי קרניים דקות יוצאות מראשיהן כלפי מעלה באלכסון ויוצרות חיבור עדין ביניהן. אך לפי האר"י הקדוש, נכתבת האות ח' בצורה דומה, אך כצירוף של

האותיות ו' ז'. ובמה זה משנה? ראשית, הצירוף המספרי של ו+ז נותן 13, **אָחַד** בגימטריא (וגם **אהבה**). שנית, האות ו', המשמשת גם כ-ו' החיבור, מביאה לידי ביטוי את השורש **א.ח.ד**. שעניינו איחוד וחיבור. אם כך, מדוע דרושה האות ז'? מדוע לא נשתמש בשתי וויז, לחיזוק החיבור? ומעניין שלאות ז' קונוטציה הפוכה מזו של ו'. המילה **זין** משמעותה נשק, וצורתה של האות ז' דומה לפגיון (**הנעוץ בקרקע**) שעניינו חיתוך, ניתוק והפרדה, עובדה המעצימה את השאלה, לכאורה.

אולי ניתן להשיב, שיש כאן מסר חשוב אודות מהות הזיווג, שעניינו איחוד של ערכים משלימים/מנוגדים דווקא, ולא של ערכים זהים. הזיווג הראשון בתורה הוא בין אדם וחוה, "**אָעָשָׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ**", יש מקום לחיבור של ניגודים, "**וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד**". ומעניין שהאותיות ו', ז' ו-ח' הן אותיות סמוכות וסודרות לפי האלפבית. אם נזווג את האותיות ו' ז' לאות אחת, נקבל כתולדה את האות **ח'**, הפותחת את השורש של פעולת החיבור (ח.ב.ר). חיבור זה שבין האותיות ו' ז' הוא מיוחד במינו, יש בו מין **הייחודיות**, שונות מהשאר, מחד גיסא, אך גם **ייחוד**, במשמעות של חיבור, מלשון **יחד**, מאידך גיסא.

ניתן למצוא פה רמז עמוק למהותו של החיבור האמיתי. איחוד נכון, אין משמעותו בהכרח, חיבור קשוח וצמוד המחייב לבצע כל עשייה **בְּשָׁנִים**, שאילו בכך היה מדובר, הרי זו הצורה הראשונה וה"בעייתית" בה היה בנוי האדם, עם הצלע כחלק בלתי נפרד ממנו. ועל כך הרי כמו "מלין" הקב"ה "לא טוב היות האדם לבדו". בריאתו של האדם בנויה על חלוקה ואיחוד, על פרישות וייחוד. החלוקה מאפשרת להביא לידי ביטוי את הצדדים הייחודיים והמשלימים של כל אחד מהצדדים לידי ביטוי, ואחר כך לשוב ולחבר אותם בזמן הנכון. יש **וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד**, ויש שעליהם לפרוש זה מזו, לטובתם, כדי שיוכלו להביא את עצמם לידי ביטוי בצורה המיטבית. הפרישות הקודמת לחיבור, היא חלק בלתי נפרד מהאיחוד.

ואולי זו סיבה נוספת להיותה של האות ו' מרכיב חשוב באות **ח'**, שהיא "ליבו" של האחד. האות ו' אינה משמשת רק כ-ו' החיבור, אלא גם כ-ו' ההיפוך (**וַיִּלְךְ=הלך**, היפוך מעתיד לעבר). כלומר שהאיחוד בנוי לא רק מחיבור, אלא גם מ"היפוכו" – הפרישות, שאף היא תורמת לחיזוק האיחוד. ולכן, אולי חיבורן של האותיות ו' ז' מלמעלה הוא עדין, וכמו מרמז על חיבור לשיעורין, ברמות שונות כפי הנדרש. ניתן לראות בצורת חיבור זו גם מעין חופה, שכמו מציגה את החיבור הנכון והטוב בין בני הזוג, כאשר הם משלבים באיחוד גם את הקב"ה, "זכו, שכונה ביניהם".

ומה עם האות **ד'**? אות זו דומה לאות **ר'** ומה שמבדיל ביניהן, זו בליטה קטנה, הקרויה 'קוץ', הבולטת לצד ימין, מתקרתה של האות ד'. קוץ זה בה ללמדנו על דקויות מסוימות שעלינו להקפיד עליהן, ושבמעלה האדם עלול להידרדר ולהפוך חלילה את **האָחַד לאַחַר ("אַלְקִים אַחֲרַי")**.

מגמת **האָחַד** ניכרת בכל הפרשיה ובולטת בכך שכל אחד מפסוקיה פותח באות ו', "**וְהָיָה הַדְּבָרִים**", "**וְשָׁנָתָם**", "**וְקִשְׂרָתָם**", "**וְכִתְבֹתָם**", וגם בתוך הפסוקים מרובים ווי החיבור. קבלת עול מלכות שמים, עניינה בהבנה שאין עוד מלבדו, ועלינו לראות בכל הקורה לנו אלוקות פשוטה. אין מקום לניתוק, כי הכל קשור בכל. עניינו של **האָחַד** הוא איחוד, אך יש בו גם רמז לכך שלא ניתן לנתק את הדברים מהאלוקות. ההברה השנייה במילה **אָחַד**, היא **חַד**, וכך כמו באה לרמז לנו שכמו שהלהב החד של הסכין, או חודה של מחט הם "נקודת התכנסות" ולכן אינם ניתנים לחלוקה בשל דקותם, כך לא ניתן להפריד דבר מן האלוקות. ובמיוחד נכונים הדברים לגבי עם ישראל, בנו יחידו של הקב"ה "ימי כְּעֶמֶד כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ", המייחד בכל יום את שמו של הקב"ה "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד".

ומה לכל זה ולשבת נחמו, בה אנו מצויים? לא לחינם ממוקמת פרשת "שמע ישראל" בפרשתנו דוקא, הנקראת תמיד בשבת שאחרי תשעה באב. ט' באב מייצג את הפירוד הקשה שהיה בעם ישראל קודם לחורבן, את שנאת החינם שבגינה חרב המקדש, את הנתק שנוצר לכאורה, בין עם ישראל והקב"ה, ואת הגלות, הנתק שבין עם ישראל לארצו. אך חשוב לזכור שבנייתו של עם ישראל כעם, נתאפשרה רק לאחר קיומו של תנאי הכרחי ומוקדם שהציב הקב"ה לאברהם אבינו, "**כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה**". הגלות החשוכה, "**וְיָהִי עֲרַב**", היא תנאי הכרחי ומוקדם ל"**וְיָהִי בְקָרְךָ**", לאור היום הגלוי שבא לאחריה ולכן היא חלק בלתי נפרד ממנו. הטלת **א'** בתוך ההמילה 'גולה', הכנסת אלוקות (אלופו של עולם) אל תוך חשכת הגולה, תהפוך אותה כרגע, ל"**גאולה**".

ד ב ר ה ס י ד ו ת

כאשר אדמו"ר הזקן (בעל התניא), לקח מלמד לבנו (שלימים הפך להיות אדמו"ר האמצעי), הנחה את המלמד כיצד ללמד את בנו את אותיות האלף-בית. מהי אלף? נקודה מלמעלה, נקודה מלמטה וקו באמצע: י' למעלה – מייצגת את ה' יתברך ששמו מתחיל באות י'. י' למטה – היהודי. הקו שבאמצע – קו האמונה שמאחד אותם. (מעובד מתוך היום יום, בשם אדמו"ר הרי"א)

שבת שלום ומבורך
/ / / / /

אם ברצונך לקבל את הגיליון במייל או במסרון, אנא פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.